

Bijdrage Symposium 50 jaar JME0 – 15 maart 2024

Cees Rentier – predikant-directeur stichting Evangelie & Moslims

De bijdrage van JME0 aan dialoog en getuigenis onder moslims

Graag maak ik van de mogelijkheid gebruik om te reflecteren op de bijdrage van JME0-NL aan dialoog en getuigenis onder moslims. Ik doe dat dankbaar terugkijkend op een goede samenwerking. Nu er steeds meer zendelingen uit andere landen in Nederland neerstrijken, beseft je hoe onvanzelfsprekend het is dat er een goede missionaire samenwerking ontstaat tussen dit soort zendelingen (en internationale zendingsorganisaties) en de bestaande Nederlandse kerken en hun missionaire organisaties. Je beseft dan hoe wij als westerse zendelingen binnen kwamen in andere landen en wat de plaatselijke christenen daarbij voelden. Toch geloof ik in Gods roeping over grenzen. Niet onze gevoelens en eer zijn de maatstaf, maar Gods wijsheid die ons elkaar geeft, zodat we samen de lengte en breedte en diepte van Gods heil leren bewonderen. JME0 werkte naar mijn ervaring altijd met groot respect naar bestaande kerken en organisaties

Discipelschapstraining

Lang voordat aandacht voor discipelschap en discipelschapsvorming gemeengoed werden in kerken en missionaire organisaties, startte JME0 een DTS. Nu decennia later is de DTS nog steeds een begrip en kunnen velen getuigen van de blijvende impact ervan op hun leven en missie. Deze ontwikkeling van een DTS getuigt van geestelijk inzicht en lange termijn visie. Waar veel zendingsorganisaties verhoudingsgewijs veel aandacht gaven aan kennis en daadwerkelijke persoonlijke geloofsgehoorzaamheid als vanzelfsprekend veronderstelden, legde de DTS juist nadruk op het laatste. In twee opzichten had dat voor het missionaire werk onder moslims grote betekenis.

In de eerste plaats paste deze benadering goed bij mensen die vanuit een heel andere achtergrond tot geloof waren gekomen. Zeker voor moslims speelt na hun bekering tot Christus heel vaak de vraag: wat moet ik nu doen? Ze verliezen vaak een gemeenschap waarbinnen alles vanzelfsprekend is, met regels en gewoonten over de kleinste details. Als ze de oemma van de islam verlaten hebben, staan ze voor de vraag hoe ze het nieuwe leven met Christus concreet moeten invullen. Vrijwel niets is vanzelfsprekend. Ze moeten een nieuwe gemeenschap met nieuwe leefregels verkennen en een DTS biedt daar een prachtige invulling voor om dat samen met anderen te doen, precies zoals een oosterling nodig heeft. Veel kerkleden van traditionele kerken hebben geen daadkrachtige omkeer meegemaakt. Het was een proces van geleidelijke geestelijke groei en dan dreigt het risico van praktisch syncretisme. Niet dogmatisch, maar wel in de praktijk van het leven twee Heren dienen. Omdat veel culturen minder intellectueel gericht zijn en veel observeren hoe anderen leven, is het in het missionaire werk heel belangrijk wat onze levensstijl is. Moslims luisteren niet alleen naar onze woorden, ze kijken ook naar onze manier van leven.

Tevens is er sprake van een power-encounter, zeker met de wereld van de islam, waar macht een grote rol speelt. Die confrontatie kun je niet in een opleiding helemaal oefenen, maar het vraagt wel een andere aanpak dan alleen maar theorie in schoolbanken. Een DTS waarbij mensen een tijd samenleven en door moeilijke situaties heen gaan, biedt daar een betere setting voor.

In de tweede plaats biedt de DTS een betere garantie dat gelovigen van moslimachtergrond (ook wel aangeduid met de afkorting MBB, muslim background believer) en gelovigen met een christelijke opvoeding (ook wel aangeduid met de afkorting CBB, christian background believer) op basis van gelijkwaardigheid samen konden optrekken. Er ligt bij een DTS immers geen focus op kennis, waarbij

de CBB's een grote voorsprong hebben, maar op de geloofspraxis. MBB's hebben vaak een hoge prijs moeten betalen en kunnen in zo'n setting een inspirerend voorbeeld zijn voor de anderen. Het intensieve programma was niet voor iedereen mogelijk, maar degenen die deelnamen hadden daar lange termijn profijt van. Wij merkten de zegen daarvan bij medewerkers die een DTS hadden gedaan.

Contextualisatie

In de jaren 90 werd contextualisatie wereldwijd een trending topic in het missionaire werk. Ook JMEO-Nederland dacht heel actief na over dit thema. Dit werd met name geïnitieerd door Jim Mellis. Hij beoefende dat zelf in de praktijk van het werk in Amsterdam met Marokkanen en anderen na hem, maar ook kreeg het een plaats in de opleidingen die werden aangeboden.

Waar veel contextuele benaderingen in het kader staan van ofwel een relativering van de uniciteit van het werk van Christus en de autoriteit van de Bijbel, danwel een relativering van het bestaande christendom en met name de westerse invloed erop, merkte ik bij JMEO een andere lijn op. In een holistische benadering was er aandacht voor de context waarin het evangelie werd verkondigd. Daarin ging het erom om te onderzoeken wat het evangelie te zeggen had in die andere context. Niet om door de bril van de andere cultuur selectief te winkelen in de Schrift en alleen dat eruit te halen of te benadrukken dat niet te veel weerstand zou oproepen of juist kon rekenen op enthousiaste begroeting. Integendeel juist andersom: om te ontdekken op welke manier het evangelie, de boodschap van het koninkrijk, de andere context uitdaagt tot transformatie, om welke power-encounter het gaat. Welke machten zijn er vanuit de oemma van de islam en vanuit de familie- en stamstructuren die worden uitgedaagd door het evangelie en hoe kan Christus in deze context koning worden? Welke machten moeten daarvoor wijken en welke structuren daarvoor transformeren?

In het westen is religie een hoogst individuele optie. In veel andere culturen is de invloed van de religieuze instituties, de overheid en de familiestructuren nog heel groot op individuen. Door migratie, verstedelijking en door het internet is het wel minder eenduidig geworden en is er meer ruimte gekomen voor eigen keuzes. Toch is die ruimte er veel minder dan op het eerste gezicht lijkt. In de sociologie wordt wel gesproken over *multiple identities*. Migranten kunnen op het ene gebied westers en individualistisch denken. Ze drinken een biertje tijdens de Ramadan en worden door hun collega's geprezen om hun open houding en vooruitstrevendheid, maar tegelijkertijd kan het zijn dat wanneer ze trouwen, hun partner nog steeds wordt uitgekozen door de familie. Hoe open en westers een moslimmigrant ook lijkt, bekering tot Christus, het erkennen van zijn koningschap, heeft meestal enorme consequenties. Bekering tot Christus betekent niet alleen de confrontatie met een religieuze traditie en de eer van de groep die zich daaraan heeft verbonden, maar leidt bijvoorbeeld ook tot machtsverschuivingen omdat er erfenissen op het spel komen te staan, erfdelen van vele generaties, en het financiële systeem rondom huwelijken en leningen verstoord wordt.

Jim schreef meerdere boeken in pogingen om het evangelie te verwoorden die in een moslimcontext de zeggingskracht van het evangelie laten zien: *Rode Dromer* en *Het mysterie van de honderdste naam*. Waardevolle producten, maar toch bleven ze vrijwel ongebruikt op de plank liggen. De ontwikkeling in het missionaire werk onder moslims bewoog zich in een andere richting, namelijk die van minder rekeninghouden met de wereld van de islam.

Veel moslims verlieten en verlaten de islam en zijn verbitterd over de islamitische machthebbers en instituties. Aansluiten door christenen bij begrippen uit de islamitische leer en cultuur roept soms wantrouwen en onbegrip op. Het sterkst spelen deze gevoelens in Afghanistan, Iran en het Midden

Oosten, maar de impact ervan is door digitale media en migratie wereldwijd groot. Daarom is er vaak meer behoefte aan duidelijkheid en het benoemen van verschillen. Daarbij komt dat er nu duizenden MBB's in ons land zijn die meedoen in het missionaire werk. Zij hebben vaak een hoge prijs betaald en hebben vaak minder behoefte aan nuanceringen en het zoeken naar aansluiting bij begrippen uit de wereld van de islam.

In de fase van het eerste contact met moslims zijn publicaties zoals die van Jim Mellis minder nodig dan in het verleden. In de fase na de doop hebben bekeerlingen vaak wel behoefte aan een diepere doordinking van de betekenis van het evangelie die goed aansluit bij de leefwereld van de oemma van de islam die hen in belangrijke mate heeft gevormd en waarmee ze nog steeds verbonden zijn. Voor die fase blijven de materialen en trainingen van JMEO van betekenis.

Tot slot

Na 50 jaar is het missionaire speelveld in Nederland veranderd. Er zijn tientallen missionaire organisaties bijgekomen die zich richten op migranten en moslims. De rol van JMEO-Nederland is in dit deel van het missionaire werk kleiner geworden. JMEO blijft echter in het geheel van het missionaire werk een waardevolle partner, die ik Gods zegen toebid.